

Evropske bančne sheme za filmsko produkcijo

Medsosedsko srečanje bank
in filmskih producentov

21. Ljubljanski mednarodni filmski festival
18. in 19. november 2010
Ljubljana, Slovenija

MEDIA

A programme of the European Union

Medsosedsko srečanje bank in filmskih producentov

GLAVNI KOORDINATOR:

MEDIA desk Slovenija
Sabina Žakelj, vodja pisarne
Sabina Briški, koordinatorica projektov
T. +386 1 234 32 16
M. +386 41 65 87 65
E. mediadesk.slo@film-sklad.si
W. www.mediadeskslovenia.eu

S podpora:

k, u, l, t, u, r, a
republika slovenija
ministrstvo za kulturo

PARTNERJI:

MEDIA desk Italija
MEDIA antenna Torino
MEDIA desk Madžarska
MEDIA desk Hrvaška
Vienna Film Fund
CINESTYRIA Filmcommission and Fonds
FVG Audiovisual Regional Fund

V TESNEM SODELOVANJU Z:

Ljubljanskim mednarodnim
filmskim festivalom

Publikacija je bila izdana ob dogodku:

Medsosedsko srečanje bank in filmskih producentov (NCM 2010)

Urednica: Sabina Žakelj
Prevod v angleščino: Zavod SUR
Oblikovanje: Fotem
Tisk: Collegium Graphicum
MEDIA desk Slovenija, 2010

Evropske bančne sheme za filmsko produkcijo

Pregled

Zadnja leta je opaziti upad bančnih posojil avdiovizualnemu sektorju zaradi t. i. internetnega mehurčka, ki je po pol dekade leta 2000 uspešno počil od prenapihnenih virtualnih poslov, relativno majhnih donosov glede na vložke v avdiovizualni sektor, dojemanja sektorja kot tveganega, novih bančnih omejitev zaradi sprejetja mednarodnega sporazuma Basel II¹ ter spremenjene makroekonomske situacije, ki sili banke v preizkušena in varnejša vlaganja². Banke je pri vlaganjih dodatno streznila zadnja svetovna gospodarska kriza, ki je

1 Mednarodni sporazum bank o kapitalu in kontroli tveganj Basel II je priporočilo za oblikovanje politik v zvezi z obvladovanjem tveganj, ki v osnovi določa količino kapitala, ki ga mora finančna institucija imeti glede na nivo finančnih in operativnih tveganj, s katerimi se sooča. Predhodnik Basel I je bil oblikovan leta 1988, Basel II pa leta 2004 (sprejet 2006, v Evropski uniji je zakonsko v veljavo stopil s 1. 1. 2007 z direktivo Evropske komisije o kapitalskih zahtevah (*Capital Requirements Directive – CRD*). Basel II je osnovan na treh stebrih: minimalne kapitalske zahteve (*Minimal Capital Requirements*), regulativni nadzor (*Supervisory Review*) in tržna disciplina (*Market Discipline*). Sporazum je pripravil Baselski odbor za nadzor bank (*Basel Committee on Banking Supervision*), ustanovljen leta 1974 s strani guvernerjev centralnih bank desetih najrazvitejših držav, združenih v skupino G-10 (FSA spletna stran).

2 Deleau v Lange in drugi 2004, 8

filmski sektor prizadela v izdatni meri: investitorji se namreč veliko težje odločajo za vlaganja v rizičnih sektorjih, posebej v filmskem sektorju, ki je že od nekdaj trpel zaradi strukturne krhkosti in finančne podhranjenosti zaradi same specifikke sektorja - zaradi visokega tveganja iz vidika vlagateljev, ki relativno velika finančna sredstva zaupajo majhnim ali srednje velikim podjetjem z malo stvarnega premoženja. Pasivno vlogo bank v filmskem sektorju je potrdila tudi raziskava o vlogi bank pri financiranju filmov *Study on the role of banks in the European film industry* (2009), ki jo je naročila Evropska komisija – program MEDIA.

Možnosti financiranja bank po evropskih državah

Vključevanje bank v financiranje filma je namreč še vedno butični posel, saj zahteva visoko stopnjo strokovnosti na majhnem filmskem trgu, kjer je v večini evropskih držav doprinos veliko manjši od apetitov bank³. Iz vidika banke je financiranje filma podobno financiranju projekta in ne financiranju podjetja, saj

3 Baujard 2009, 15

je povračilo posojila odvisno od uspešnosti producenta, da film zaključi v okviru predvidenih stroškov in zagotovi dovolj prihodkov, da pokrije dolgove. Zato je praksa evropskih bank, da s filmskimi producenti sodelujejo pri minimalnih garancijah pri prodaji filma distributerju v fazi razvoja (an. *pre-sale*) in pri pogodbah s televizijami⁴ oz. kot podrobneje navaja novejša raziskava o vlogi bank v financiranju filmov *Study on the role of banks in the European film industry*⁵, v skupno petih oblikah financiranja bank in sicer:

1. **Financiranje vrzeli (an. *gap financing*)** je zapolnitev vrzeli v financiranju produkcije na osnovi podrobne analize potenciala prodaje pravic za distribucijo ali drugih pravic. Običajno znaša od 15 do 20 odstotkov proračuna produkcije⁶ oziroma odvisno od modela financiranja: klasični model financiranja vrzeli (an. *classic gap financing*) krije od 10 do 15 odstotkov, super model financiranja vrzeli (an. *supergap financing*) pa do 30 odstotkov. Zaradi gospodarske krize se slednji uporablja v zelo redkih primerih, je pa tudi sicer zaradi visokega tveganja financiranja vrzeli ena najdražjih oblik financiranja, ki vključuje ogromno administracije pri dokazovanju finančne

spособnosti podjetja in potenciala projekta ter številne dodatne garancije (zavarovanje za dokončanje projekta – an. *completion bond*, različna zavarovanja režiserja in glavne ekipe, poroštvo tretje osebe itd.). V Evropi financiranje vrzeli med drugimi ponujajo v Veliki Britaniji Allied Irish Bank ter v Nemčiji Commerzbank in NRW Bank⁷, bavarski bančni sklad Bavarian Bank Fund (Bayerischer Bankenfonds - BBF) pa jo nudi v javno-zasebnem partnerstvu. BBF so namreč leta 2000 ustanovile štiri bavarske finančne inštitucije in sicer Bayerische Landesbank (zvezna banka v državni lasti), LfA Förderbank Bayern (regionalna razvojna banka v lasti zvezne države), HypoVereinsbank (članica UniCredit Group) in Bankhaus Reuschel & Co (zasebna banka, del verige Commerzbank Group) z začetnim kapitalom 10 milijonov evrov prav z namenom podpore filmu in do 2008 izdale 23 milijonov evrov posojil za produkcijo in distribucijo celovečernih filmov. Filmi morajo imeti potencial komercialne uspešnosti in podporo regionalnega sklada FilmFernsehFonds Bayern (FFF). Posojilo izda banka LfA Förderbank Bayern v znesku do enega milijona evrov za produkcijo oz. 200.000 evrov za distribucijo in lahko obsega tudi 100% FFF podpore⁸.

4 Deleau v Lange in drugi 2004, 9

5 Baujard in drugi 2009, 14-15

6 Deleau v Lange in drugi 2004, 9

7 Baujard in drugi 2009, 49-51

8 Baujard in drugi 2009, 70-71

2. **Vmesno financiranje** (uporablja se tudi izraz **začasno financiranje; an. interim financing**«) oz. pogodbeni popust (an. *contract discounting*) je posojilo, ki producentu omogoči denarni tok (an. *cashflow*) po podpisu vseh finančnih pogodb z drugimi partnerji - recimo pogodb o davčnih olajšavah, distribucijskih pogodb oz. minimalnih garancij s prodajnim agentom, pogodb o subvencijah ipd.

Izplačila se po večini pogodb zgodijo v tranšah in šele z začetkom produkcije, torej s prvim dnev snemanja oz. celo po končani produkciji v primeru davčnih olajšav in finančnih vložkov prodajnih agentov/distributerjev, medtem ko izdatki za produkcijo nastajajo že v predprodukciji in se končajo, ko je filmska kopija dostavljena distributerju. Obstajata klasični (an. *classic contract discounting model*) in revolving model (an. *revolving credit cashflow model*), ki se razlikujeta v sofisticiranosti: po klasičnem modelu dobi producent posojilo, ki ga mora v določenem roku vrniti, medtem ko mu revolving kredit omogoča t. i. kreditne linije za vsak projekt posebej, preko katerih lahko producent po potrebi jemlje in vrača izposojena finančna sredstva. Vmesno financiranje med drugimi omogočata banki Allied Irish Bank in Coutts & Co. v Veliki Britaniji, Natixis Coficiné, Cofloisirs in Fortis Mediacom Finance v Franciji ter ILB - Investitionsbank des Landes

Brandenburg, Commerzbank, Hypovereinsbank in NRW Bank v Nemčiji⁹.

3. **Financiranje za davčne spodbude (an. tax-incentives financing)** je skokovito naraslo s spremenjeno shemo davčnih spodbud in je številnim bankam danes osnovni vir financiranja na filmskem področju, saj so posojila na osnovi davčnih spodbud relativno varna naložba.

Financiranje za davčne spodbude nudi devet bank v petih evropskih državah z uveljavljenimi shemami in sicer ING/TS Productions v Belgiji, Raiffeisenbank/RC Consulting na Madžarskem, Natixis Coficiné, Cofloisirs in Fortis v Franciji, Allied Irish Bank, Barclays Bank in Coutts & Co. v Veliki Britaniji ter Anglo Irish Bank na Irskem. Banke ponujajo več modelov za financiranje davčnih spodbud glede na vrsto davka. Model denarnega toka (an. *tax credit cashflowing model*) je financiranje denarnega toka pri davčnem odbitku, ki lahko krije tudi nad 20% produkcijskega proračuna in pomeni za producenta zagotavljanje denarnega toka za produkcijo, saj po modelu davčnega odbitka država povrne finančna sredstva šele po zaključnem obračunu produkcije. Gearing model (an. *tax-incentive gearing model*) je način financiranja, kjer banke

⁹ Baujard in drugi 2009, 41-44

uskladijo svoje financiranja (posojilo) s financami tretje osebe – zasebnega investitorja (lastniški ali rizični kapital), s čimer se oblikuje nekoliko robustnejši model financiranja za potrebe vseh treh strank: tretjih oseb – investitorjev, filmskih producentov in samih posojilodajalcev, torej banke. Model v filmsko produkcijo privablja financiranje zasebnih investitorjev, kar producentu omogoča večje bančno posojilo kot bi ga prejel s samo davčno olajšavo. Uporabljen je v primeru davčnega štita, včasih v kombinaciji z davčnim kreditom kot zaščito investicije¹⁰.

4. Financiranje obratnih sredstev/podjetniško financiranje (an. *working capital/corporate finance*) banka podjetju odobri glede na bilance zadnjih dveh do treh let ter pridobljenega premoženja, pri čemer so za banko zanimiva podjetja z letnim prometom vsaj 10 milijonov evrov.

Ker veliko malih in srednje velikih producentovskih hiš producira povprečno en film na dve leti, filmski producenti bankam za te vrste posojil niso zanimivi in se jih celo v največjih evropskih državah z razvitim filmskim trgom kvalificira le peščica (v Nemčiji recimo 2 – 3, v Veliki Britaniji 1 – 2). Pride pa te vrste financiranje v poštev za producente televizijskih vsebin, ki

imajo dolgoročen odnos z izdajateljem televizijskega programa ter za prodajne agente in distributerje, pogosto pa evropske banke sklepajo tovrstno financiranje tudi z ameriški studii. Obstajata dva modela ustaljenega financiranja obratnih sredstev/podjetniškega financiranja: za producente (an. *mid-cap credit facility model*) in za distributerje/prodajne agente (an. *asset-backed lending model*), preizkušen pa je bil tudi javno-zasebni model (an. *public/private loan model*), ki se bo morebiti prijel v prihodnosti. Prvi model je namenjen producentom oz. filmskim studiem, ki se kvalificirajo tako skozi premoženje podjetja in letni promet kot tudi skozi redno letno produkcijo mednarodnih projektov iz t. i. A-liste. Posojilo studiu je recimo namenjeno produkcijskim in marketinškim stroškom za novo skupino kinematografskih projektov. Pri drugem podjetje dokazuje svoje premoženje skozi prihodke od eksploatacije pravic iz zakupljenega seznama filmov, zato se za te vrste posojila kvalificirajo predvsem prodajni agenti, distributerji in televizijski producenti, posojilo pa je recimo v primeru tv producenta namenjeno za produkcijo že prodane skupine projektov televizijskemu izdajatelju. Javno-zasebni posojilni model pa je leta 2001 izpeljala banka Anglo Irish Bank skupaj z irskim filmskim skladom Irish Film Board, ki je petim irskim produkcijskim hišam (štirim uveljavljenim

in eni na novoustanovljeni na čelu z dvema izkušenima producentom) dala posojilo za razvoj/produkcijo skupine projektov z mednarodnim potencialom, v katero je bilo vključenih od 10-15 filmov na podjetje v razdobju treh let. Izmed 10-15 naj bi v omenjenem obdobju vsako podjetje financiralo 2-3 filme, iz katerih bi bil del proračuna produkcije vrnitev posojila. Irish Film Board je prispeval 50% posojila, Anglo Irish Bank 30%, producenti pa so morali dofinancirati preostalih 20%. Banka je producentom dala posojilo s pravico posega v njihovo premoženje v primeru neplačila, prvenstveno v intelektualne pravice celotne skupine projektov, nadalje pa si je vzela tudi pravico pobrati svoj vložek in vložek Irish Film Boarda do polne povrnitve njenega dela posojila. Producenti so lahko s 25% posojila skozi tri leta pokrivali splošne stroške, preostalih 75% pa so vlagali v razvoj projektov (Baujard in drugi 2009, 53-57). Poseben primer financiranja malih in srednje velikih podjetij prihaja tudi iz Portugalske, kjer je država preko razvojne agencije za mala in srednje velika podjetja IAPMEI (Instituto de Apoio às Pequenas e Médias Empresas e à Inovação) v sodelovanju z glavnimi televizijskimi izdajatelji (ZON Multimédia, SIC - Sociedade Independente de Comunicação, TVI – Televisão Independente in RTP – Radiotelevisão Portuguesa) osnovala investicijski

sklad za kinematografska in avdiovizualna dela FICA z začetno vrednostjo 83 milijonov evrov. Posojila se izdajajo preko v ta namen ustanovljene banke Banco Espírito Santo (BES) kot neposredno investiranje od razvoja do distribucije v višini 60-80% proračuna filma ali posredno v podjetja, skupino podjetij ali sklade, ki promovirajo ali investirajo v kinematografsko, avdiovizualno ali multiplatformno produkcijo v višini 20-40% proračuna filma. FICA pri neposrednem financiranju vzame del avtorskih pravic *pari passu* do iste vrednosti v proračunu, pri posrednem financiranju pa kot kapitalski delež. Financirajo se celovečerni igrani ali animirani filmi, televizijski dokumentarni filmi, igrane, animirane in dokumentarne TV serije in TV filmi¹¹.

5. Bančne garancije oz. poroštva (an. *bank guarantee*) so v stalni ponudbi finančnih inštitucij, saj jih producenta podjetja uporabljajo za zmanjšanje finančnega rizika recimo pri predprodaji pravic televizijskemu izdajatelju (izdajatelj z bančno garancijo zavaruje svoj vložek v film za primer nedostavljenega filma ali nedokončane produkcije) ali recimo pri posojilu za snemanje na tujem ozemlju pri mednarodnih koprodukcijah (tuja banka za odobritev posojila od tujega producenta zahteva bančno garancijo njegove domače banke).

¹¹ Baujard in drugi 2009, 72-74

V nekaterih evropskih državah se vzpostavljajo tudi inštitucije v javno-zasebnem partnerstvu, ki dajejo podobne garancije za lažjo pridobitev bančnih posojil filmskim producentom, kar je dodatna pomoč bankam pri zmanjševanju njihovega rizika. Omenjene inštitucije obstajajo v Franciji (IFCIC), Španiji (Audiovisual SGR) in Nemčiji (Landesbürgschaft), vendar je le francoski IFCIC od leta 2006 na voljo je tudi nefrancoskim producentom preko bank Coficiné, Cofiloisirs in Fortis Mediacom Finance, ki so podprle 6 filmov v letu 2007 in 8 filmov v 2008¹².

Možnosti financiranja so vezane na velikost teritorija, saj največ spodbud ponuja t. i. velikih pet – pet največjih evropskih držav (Italija, Francija, Velika Britanija, Nemčija in Španija), ki kot edine evropske države izpolnjujejo pogoje za aktivni pristop bank k financiranju, čemur botruje dovolj velik in razvit trg. Druga skupina držav, v katero spadajo Belgija, Madžarska, Luksemburg in Irska, omogoča financiranje bank predvsem za davčne spodbude, medtem ko sodi **Slovenija** v tretjo, največjo skupino držav skupaj s 23. preostalimi manjšimi državami, katerim majhnost trga onemogoča organiziranost bank za dajanje posojil¹³.

12 Baujard in drugi 2009, 58-67

13 Baujard in drugi 2009, 15-16 in 82

Možnosti financiranja bank na evropskem nivoju

Na evropskem nivoju filmskemu financiranju pomaga leta 1958 ustanovljena **Evropska investicijska banka** (*European Investment Bank* - EIB) kot banka Evropske unije, katere lastnice so države članice Evropske unije. Skupaj prispevajo k njenemu kapitalu, prispevek posamične države članice pa odraža njeno gospodarsko težo v uniji. Je neprofitna banka, ki ponuja dolgoročna posojila za kapitalske naložbe (zlasti stalna sredstva) javnemu in zasebnemu sektorju za projekte v evropskem interesu in deluje v EU in v približno 140 državah po svetu, s katerimi ima EU sklenjene sporazume o sodelovanju. Banka ne prejema sredstev iz proračuna EU, financira se s posojili na finančnih trgih. EIB filmsko industrijo spodbuja skozi štiri tipe sodelovanja s partnerskimi bankami za komercialno sofinanciranje avdiovizualnih projektov:

- **Individualna ali podjetniška posojila** so namenjena projektom z visokimi investicijskimi stroški, kamor predvsem sodijo radijske in televizijske postaje (investicije v obnovo stavb ali opreme ter razvoj novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij kot so digitalizacija, internet itd.) ter produkcijska podjetja, distributerji in prikazovalci

(za investicije v multiplekse, za digitalizacijo katalogov itd.)

- **Posojila malim in srednje velikim podjetjem** z manjšimi investicijskimi stroški in **brez delitve tveganja**, kjer EIB sodeluje s finančnim posrednikom raje kot s končnim posojilojemalcem (primer MEDIA programa »izi avdiovizualno«¹⁴)
- **Posojila malim in srednje velikim podjetjem** z manjšimi investicijskimi stroški so na voljo tudi v obliki kreditnih linij **z delitvijo tveganja**, kot sta kreditni liniji z bankama Natexis Coficiné in Cofiloisirs, ki pokrivata francoski trg in delujeta kot posojilodajalki tudi podjetjem iz drugih evropskih držav. Kreditne linije se v drugih evropskih državah niso obnesle zaradi malega števila bank, specializiranih za posojila avdiovizualnemu sektorju, vzpostavitev takega inštrumenta pa je odvisna tudi od oblikovanja zakonodajnega in regulativnega okvira s strani države.
- **Vseevropski skladi tveganega kapitala**, specializirani za industrijo vsebin¹⁴.

EIB Skupina (EIB Group), ki je sestavljena iz Evropske investicijske banke - *European Investment Bank* in Evropskega

¹⁴ Deleau v Lange in drugi 2004, 9

investicijskega sklada - *European Investment Fund*¹⁵, je v skladu z Lizbonsko pogodbo leta 2000 zasnovala triletni program ***Innovation 2000 Innovative***, skrajšano **izi** za pospeševanje evropskega gospodarstva z razvojem znanja in inovacij, v okviru katerega je z Evropsko komisijo – programom MEDIA izoblikovala podporo »**izi avdiovizualno**«¹⁶, namenjeno dostopu neodvisnih evropskih produkcijskih družb do zunanjega financiranja s strani bank in finančnih institucij za stroške zavarovanja, jamstva za dokončanje in za finančne stroške filmskih projektov. Program je bil zasnovan kot pomoč pri geografskem in tehnološkem razvoju filmske industrije z namenom njene krepitve posebej skozi mednarodno sodelovanje in posledično za maksimiziranje profitabilnosti sektorja¹⁷ in je z letom 2003 prešel v *Innovation 2010 Innovative* program z uveljavljeno okrajšavo izi, katerega cilj je v tekočem desetletju mobilizirati do 50 milijard evrov za spodbujanje razvoja znanja in inovacij, pri čemer je bilo samo v letih 2000 – 2006 razdeljenih 45 milijard evrov posojil¹⁸.

¹⁵ EIB, spletna stran

¹⁶ Deleau v Lange in drugi 2004, 9

¹⁷ Deleau v Lange in drugi 2004, 9

¹⁸ Evropska investicijska banka, spletna stran

V okviru izi programa je bil leta 2001 osnovan tudi dodatni podporni mehanizem evropske investicijske banke **European Investment Bank Loan Framework**, namenjen bankam s pristopom EIB kot dodatne posojilodajalke, kar naj bi povečalo število posojil evropski filmski industriji. Vendar sta se na poziv odzvali samo francoski Coficiné in Cofiloisirs, ki sta v letih 2003 – 2007 podpisali 7 okvirnih sporazumov z EIB v povprečni vrednosti 20 milijonov evrov na sporazum in skupni vrednosti približno 140 milijonov evrov, skozi katere je bilo podprtih 80 projektov. Po letu 2007 je bila kljub nadaljnjemu interesu obeh bank podpora iz strani EIB ukinjena z razlago, da se je na poziv odzvalo premalo bank in da so administrativni stroški mehanizma previsoki¹⁹.

Evropska komisija je z letom 2010 zasnovala nov podporni mehanizem - **MEDIA jamstveni sklad za filmsko produkcijo (MEDIA Production Guarantee Fund)**, ki bo začel z delovanjem s 1. 1. 2011. Sklad bo vodila inštitucija ali skupina inštitucij, izbrana na razpisu Evropske komisije in bo s sredstvi v skupni vrednosti 8 milijonov evrov v naslednjem štiriletnem obdobju delovala kot delni porok pri bančnih posojilih neodvisnim evropskim producentom z namenom spodbuditi banke na

nacionalnem nivoju, da aktivneje pristopijo k financiranju filmske industrije²⁰.

Literatura:

1. Baujard, Thierry, Marc Lauriac, Marc Robert, Soizic Cadio. 2009. *Study on the role of banks in the European film industry. Final report*. Peacefulfish. Consultancy for financing the content industry. Dostopno prek: <http://cineuropa.org/Files/2009/07/10/1247238331867.pdf> (13. julij 2009).
2. European Investment Bank. *Innovation 2010 Initiative*. Dostopno prek: <http://www.eib.org/projects/topics/innovation/> (18. april 2010).
3. Lange, André, Tim Westcott, Olivier Debande in Susan Newman. 2004. *Public funding for film and audiovisual works in Europe. A comparative approach*. Strasbourg: European Audiovisual Observatory.
4. *MEDIA program. The Media Production Guarantee Fund*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/information_society/media/overview/funding/index_en.htm (18. april 2010).